

En tragisk syn som blir allt vanligare – en adult havsörn som dödats vid kollision med vindturbin.

Örndöden på Smöla

TEXT: ULLA FALKDALEN
FOTO: OLE REITAN/NINA

Trots starka protester från Norsk Ornitologisk Forening (NOF) byggdes en stor vindkraftanläggning med 68 vindturbiner i området med Norges tätaste havsörnsbestånd.

På ön Smöla, i Möre och Romsdal fylke väster om Trondheim, har det sedan augusti 2005 hittats 25 havsörnar som dödats genom kollisioner med vindturbinerna. Detta innebär att det dödats 6,7 örnar per år i genomsnitt i en vindkraftanläggning! Det finns visserligen gott om havsörn i Norge just nu, men om de mycket omfattande planerna för vindkraftutbyggnad i havsörnens livsmiljö genomdrivs, kommer det självklart att drabba beståndet.

Det är hittills 15 vuxna örnar och tio ungfåglar som kolliderat med vindturbinerna i Smöla vindpark. Forskare från Norsk institutt for naturforskning (NINA) har under fältstudier noterat att örarna inte ändrar beteende inom vindparken. De betar sig likadant som utanför, förmodligen för att de inte är vana vid angrepp från luften.

Dalripan är också en art som är mycket utsatt för kollisionsrisk och är, med minst 29 dödade individer, den art som ligger i topp bland kollisionsdödade fåglar på Smöla. Som nummer tre kommer enkelbeckasinen med åtta funna individer (antal per 29 april 2009 enl Ole Reitan). Därefter följer arter som hittats i färre antal, bl.a. stormfågel, gråhäger, sångsvan, grågås, gräsand,

skedand, kricka, småskrake, stenfalk, ljungpipare, rödbena, alkekung, ängsoplärka, björkrast och kråka.

Havsörnarnas reproduktion i vindkraftsparken har varit dålig. Före utbyggnaden hade minst 19 havsörnspår revir inom vindkrafts-

parkområdet eller i angränsande områden. Av de tolv par som häckade inne i själva vindkraftsanläggningen har fem par lämnat sina revir utan att man har kunnat visa att de etablerat sig någon annanstans på ön. Årligen försöker 2–3 par att häcka i sina revir inom vindparken, men de har haft lägre ungpåproduktion än paren som inte berörs av anläggningen. Förra säsongen lyckades inget par i anläggningen med häckningen.

Satellitmärkning av boungar visar att dödligheten för unga havsörnsungar är högre i vindkraftanläggningen än vad som är normalt för andra platser i landet. Resultaten pekar på att kollisionsrisken ökar under våren då ungfågarna återvänder till hemområdet.

Det är tack vare att området regelbundet kontrolleras som man kan säga hur många fåglar som dödas. Området under vindturbinerna kontrolleras en gång i veckan med hjälp av specialtränade hundar. Ole Reitan, som ansvarar för eftersöken, uppskattar att en hund är tio gånger så effektiv som en människa när det gäller att finna fjädrar och kadaver. Dessutom jobbar hunden betydligt snabbare. En hund kan på fem minuter söka igenom ett område i cirkel på hundra meter från vindturbinen.

I vindkraftanläggningarnas kontrollprogram bör det ingå att söka efter kollisionsdödade fåglar och fladdermöss görs regelbundet. Det kommer nog att behövas många ”vindkraftshundar” för att kontrollera hur många fåglar som dödas vid alla de vindkraftanläggningar som nu byggs i Skandinavien. Jag har börjat träna min hund och hoppas att fler tränar sina hundar!

Ole Reitan och hans specialtränade hundar letar varje vecka systematiskt efter fåglar som dödats av vindturbiner på den norska ön Smöla. Här med hunden Luna.